

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Gf.I.30.355/2014/4. szám

A Szegedi Ítéltábla a dr. Tóth Csaba ügyvéd által képviselt **felperes neve (címe)** szám alatti székhelyű felperesnek – a dr. Szalainé dr. Szántai Katalin ügyvéd által képviselt **alperes neve (címe)** szám alatti székhelyű alperes ellen megbízási díj megfizetése iránt indított perében a Szolnoki Törvényszék 2014. június 27. napján kelt 10.G.21.080/2009/108. sorszámu ítélete ellen az alperes részéről 112. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, megfellebbezett rendelkezéseit részben megváltoztatja és mellőzi a felek között 2007. december 6. napján létrejött megbízási szerződés ítélethozatalig történő hatályossá nyilvánítását.

Az alperest terhelő elsőfokú eljárási költség összegét 570.000,- (Ötszázhetvenezer) forintra leszállítja.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét azzal a pontosítással hagyja helyben, hogy az alperest terhelő késedelmi kamat 2009. október 23. napjától 2013. június 30. napjáig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon, míg 2013. július 1. napjától a kifizetés napjáig a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű.

Kötelezi az alperest, 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 220.000,- (Kettőszázhuszezer) forint másodfokú eljárási költséget.

Kötelezi az alperest, fizessen meg az államnak – külön felhívásra – 864.000,- (Nyolcszázhatvannégyezer) forint le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S :

A peres felek 2007. december 6-án megbízási szerződést kötöttek, melyben a felperes vállalta az alperesi kórház teljes – gyógyító és gazdasági, pénzügyi – ellátórendszerének, szerződéses kapcsolatrendszerének átfogó átvizsgálását, folyamatos vezetői tanácsadást. A megbízási kiterjedt – többek között – a kórház kapacitásának, teljesítményének, gazdasági állapotának áttekintésére, ezek eredménye alapján javaslattételre a feltárt problémák megoldására, kiküszöbölésére, a hiányosságok

megszüntetéséhez szükséges lépések folyamatos kidolgozására, a felperes feladatát javaslatlételre, a gazdálkodás rendjének, szerződéses kapcsolatrendszerének vizsgálata, továbbá javaslatlétel a gazdaságos működéshez szükséges orvosszakmai, szervezeti és működésbeli változtatásokra, azok végrehajtásának szervezésére, irányítására. A szerződés határozott időre szólt 2007. december 7-től 2008. május 31-ig. A megbízási díjat a felek 300.000,- forint + ÁFA/hó összegben, valamint a megbízás időszakában realizálódó, az eredménykimutatás alapján számított eredményjavulás 15%-ában határozták meg. A megbízási szerződés 9. pontja szerint a felperes a megbízási díjat havonta, a teljesítés igazolását követően, míg a teljesítésigazolás eredményjavulásból számolt díjat az alperes kontrolling rendszerétől függően a teljesítést követő hónapban, de legkésőbb a teljesítést követő negyedik hónapban volt jogosult kiszámlázni a szerződés részét képező „eredményszámítási módszertan” alapján. Az eredményjavulás mértékének számítási módját és rendjét külön megállapodásban rögzítették 2007. december 7-én. A felperes kötelezettséget vállalt az alperes gazdasági eredményeinek, pénzügyi helyzetének, likviditásának vizsgálata során kimutatás készítésére, mely tartalmazza a kintlevőségeket, a ki nem fizetett számlákat, kötelezettségvállalásokat, átütemezett adósságállományt. Ugyancsak vállalta eredménykimutatás készítését havi gyakorisággal azzal, hogy az a pénzügyi elszámolás alapját képezi. Kikötötték, hogy az eredménykimutatás 2007. november 30-i állapottól kezdődik.

A felperes 2008. május 15-én elkészítette tevékenységéről készült beszámolóját, valamint az eredményjavulás elszámolását, melyet az alperes fenntartója, **(város neve)** Önkormányzat Képviselő-testülete megtárgyalta és 214/2008. (V.22.) számú határozatával elfogadott.

Az alperes 2008. november 20-án kelt levelében kifogásolta az eredményjavulás elszámolását. Sérelmezte, hogy a 2008. januári-februári teljesítés igazoláshoz, valamint a 2008. márciusi és április-májusi beszámolókhöz tételes munkaanyagok, analitikák (összehasonlító táblázatok, felmérések, számítások, jelentések, jegyzőkönyvek, feljegyzések, ténymegállapítások) nem készültek, illetőleg azokat nem kapta meg, az eredményjavulás elszámolásában szereplő fekvő- és járóbeteg „A” és „B” változatának összegeihez előzmény vagy eredménylevezetés nem kapcsolódott, a gazdasági terület eredményjavulási összege pedig kidolgozatlan. Kifejtette, hogy a havi fix díjazáson felüli „eredményjavulási díj” kifizetésére csak megalapozott számítás alapján és **(város neve)** Képviselő-testületének a teljesítésigazoláshoz való „hozzájárulása” esetén van lehetőség.

Az alperes az esedékes havi megbízási díjakat megfizette.

A felperes leszállított keresetében 12.954.000,- forint és járulékai megfizetésére kérte kötelezni az alperest elsődlegesen sikerdíj, másodlagosan megbízási díj, míg harmadlagosan jogalap nélküli gazdagodás jogcímén. Utóbbi kereseti kérelme kapcsán kifejtette, amennyiben a felek a szerződés lényegi elemét képező megbízási díjban nem állapodtak meg, úgy a szerződés érvénytelen, mivel enélkül a szerződést nyilvánvalóan nem kötötték volna meg.

Az alperes a kereset elutasítását kérte. Indokolása szerint a felperes a számlát a teljesítést követő, de legkésőbb a negyedik hónapban volt jogosult kiállítani, így a 2008. november 13-án előterjesztett eredményjavulás-elszámolás több héttel elkésztett, a számla előterjesztésére 2008. szeptember 30-át követően nem kerülhetett volna sor. Kiemelte, a felperes annak ellenére nem teljesítette szerződéses kötelezettségeit, hogy az elért eredményt bemutató dokumentumok elkészítése az ő feladata volt, melyekhez az alperes minden adatot szolgáltatott, illetve hozzáférhetővé tett. Egyekben kifejtette, a felek abban állapodtak meg, hogy a felperest sikerdíj abban az esetben illeti meg, ha az általa javasolt konkrét intézkedések számszerűsíthetők és kimutatható eredményjavulást idéznek elő a kórház gazdálkodásában a megbízás időszakában. Álláspontja az volt, a sikerdíj, az eredményjavulás 15%-a nem azonos a kereseti kérelemben felsorakoztatott intézkedések pénzügyi hatásaival. Az alperes fenntartójának 214/2008. számú határozata nem az eredményjavulás

elismerését jelentette, mivel erre nézve nem volt számszaki adat, hanem azt rögzítette, hogy a felperes tevékenysége keretében szakmai és gazdasági intézkedési javaslatokat fogalmazott meg. Ezen túl vitatta a beszámoló egyes tartalmi elemeit.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a felek között 2007. december 6-án létrejött megbízási szerződést az ítélethozatalig hatályossá nyilvánította és kötelezte az alperest 10.800.000,- forint, valamint ennek 2009. október 23. napjától a kifizetésig járó törvényes mértékű késedelmi kamatainak megfizetésére. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Indokolásában a tanúvallomások és a szakértői bizonyítás eredményeképpen arra az álláspontra helyezkedett, hogy a felek az eredményjavulás számításának pontos metódusát a szerződéskötéskor nem tisztázták, és nem határozták meg a bázisidőszakot. Egyértelmű volt ugyanakkor, hogy a felperest megillető megbízási díj két részből tevődött össze: egy havi fix összegből és az eredmény után járó díjrészletből. A szerződésben a felperes feladatait csupán általánosan határozták meg, ami lehetőséget ad ugyanazon gazdasági cselekmények eltérő módon való értékelésére. Mivel nem ismert olyan módszer, amelynek alapján – részletes szerződéses szabályozás hiányában – az üzemgazdasági alapú elszámolás racionális költségkeretek között egzakt módon elvégezhető lenne, a továbbiakban azt vizsgálta, hogy a felperes ténylegesen milyen munkát végzett és az milyen átlagos piaci értéket képviselt. Ennek során megállapította, hogy a megbízott szerződéses kötelezettségeit teljesítette, a likviditási, pénzügyi beszámolót megfelelően elkészítette. Nem tartotta relevánsnak azt az alperesi hivatkozást, hogy melyik fél kezdeményezésére történtek az alperesi kórháznál a működésben változások, mert ha ezek szükségessége már a felperes tevékenységét megelőzően is felmerült, de azok megvalósítása akkor elmaradt, azok későbbi realizálása mindenképpen a felperes tevékenységével összefüggésben történt meg. A feltárt körülményeket együttesen értékelve megállapította, hogy a felek között létrejött megbízási szerződés a sikerdíj számítása tekintetében érthetetlen, részben lehetetlen feltételeket rögzít, mivel azonban a sikerdíjra vonatkozó kikötés nélkül a felek a szerződést nem kötötték volna meg, a szerződés egésze érvénytelen az érintett feltétel semmissége folytán. A Ptk. 237. § (1) és (2) bekezdését, valamint az 1/2010. (VI.28.) PK vélemény 3. és 6. pontját alkalmazva a szerződést a határozathozatalig terjedő időre hatályossá nyilvánította és rendelkezett a részben ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás ellenértékének pénzbeli megtérítéséről. Azösszezszerűség meghatározásakor figyelembe vette **(szakértő 1 neve)** perbeli szakvéleményét és az alperes által egyébként fizetett megbízási díjakat.

Az ítélet ellen az alperes terjesztett elő fellebbezést elsődlegesen annak megváltoztatása és a kereset elutasítása, másodlagosan a megbízási díj mértékének az ÁFA összegével történő csökkentése érdekében. Álláspontja szerint a felek között megbízási és vállalkozási elemeket is hordozó szerződés jött létre, melyben az eredményjavulás után járó díj az eredménykötelelemhez, vagyis a vállalkozási szerződéses elemhez kapcsolódott. Nem vitatta, hogy a felperes a rábízott feladatot ellátta, azonban hangsúlyozta, hogy annak díját határidőben megkapta. Továbbra is állította, hogy összezszerűen kimutatható, a felperesi tevékenység folytán előállt eredményjavulás a megbízási időszakban és azt követően sem volt, ilyet sem a felperes, sem az eljáró szakértők nem tudtak kimutatni. Sérelmezte, hogy a szakértői vélemények általánosan megbízási díjat állapítottak meg, amit fix díjazásnak neveztek, figyelmen kívül hagyva a megbízási szerződés vállalkozási jellegű elemét. Kiemelte, hogy a vitatott díjról a felperes a szerződés 9. pontja szerinti határidőig számlát nem állított ki. Kifejtette továbbá, a szakértők ÁFA-val növelt bruttó értékben határozták meg a felperest megillető megbízási díjat, amit azonban az ítéletben felszámítani nem lehetett volna. Ugyanakkor hiányosnak tartotta az elsőfokú bíróság ítéletének rendelkező részét tekintetben, hogy abban nem került meghatározásra, a felperesnek fizetendő 894.265,- forint milyen jogcímen jár. Vitatta annak összezszerűségét is. Állította, illetékfizetési kötelezettsége – költségvetési szervként – nem áll fenn. Fellebbezésének kiegészítésében kifogásolta a szakértői véleményekben kimunkált, megbízási díj

számítására vonatkozó szempontokat.

A fellebbezés kisebb **részben alapos.**

A peres felek a Ptk. 474. § (1) bekezdésében szabályozott megbízási szerződést kötöttek. Ennek alapján a megbízott a rábízott ügy ellátására, míg a megbízó díj fizetésére köteles (Ptk. 478. § (1) bekezdés). A felek között nem volt vitás, hogy a felperes szerződés szerint kötelezettségét teljesítette, a jogvita alapját az képezte, hogy a kialakult fix megbízási díjon felül megilleti-e a kikötött sikerdíj és ha igen, milyen összegben.

A bírói gyakorlat egységes álláspontot foglal el abban a kérdésben, hogy a megbízási szerződésben meghatározott többleteredmény elérése esetére annak sikerdíjjal történő díjazását a felek a szerződésben érvényesen kiköthetik akár úgy is, hogy a meghatározott fix megbízási díjon felül állapítják azt meg. A sikerdíj (jutalék) ellenében végzett megbízási tevékenység esetén a megbízó számára közömbös, hogy a megbízott mennyi munkával, milyen munkamódszerekkel éri el a kívánt eredményt. Mivel a sikerdíj ekként valójában az ügylet értékéhez igazodik, arra hivatkozással – feltűnő értékaránytalansági alapon – nem támadható, hogy a megbízott által végzett munka mennyisége nem áll arányban a kikötött díjjal (EBH2002. 643., BH2005. 317.) Ennek alapvető indoka, hogy a sikerorientált díjazás azoknál az ügyleteknél jellemző, ahol a megbízotti munkamennyiség ténylegesen nem mérhető, a megbízott tevékenységének szakszerűségét, az ügyben kifejtett erőfeszítést lényegében csak az eredmény tudja minősíteni. Ilyen esetben a megbízó nem a tényleges munkavégzést, hanem a munka eredményeként elért, nála jelentkező vagyonszaporulatot, mint sikert díjazza (BH2002. 321.). Lényeges továbbá, hogy az eredményességet illetően a megbízási típusú szolgáltatás tartalmaz egy bizonytalansági, kockázati elemet, éppen ezért nem minősíthető vállalkozási kötelemnél. A sikerdíjas megbízásokkal kapcsolatban kialakult bírói gyakorlat a kiemelkedően magas jutalék kikötését attól függően tekinti társadalmilag elfogadottnak, ezáltal érvényesnek, hogy a megbízott az eredmény elérése érdekében vállal-e tényleges kockázatot. A sikerdíj tehát az a jogi eszköz, amellyel a megbízó saját fokozott érdekeltiségét átviszi a jogviszony másik alanyára azáltal, hogy annak – teljes vagy részbeni – díjazását a tevékenység eredményességéhez köti. Ezzel igyekszik a megbízottat az eredményességben motiválttá tenni, ezért az elvégzett munka mennyisége másodlagos az ellenérték meghatározása során a célzott, azonban bizonytalan eredményhez képest (eBDT2013. 2992.).

A perbeli esetben a szerződésben rögzített sikerdíj kifizetését a felek a felperes szerződéses tevékenységével összefüggésben számszerűsítve kimutatható alperesi eredményjavuláshoz kötötték, amely jelentős bizonytalansági tényezőt hordozott. A felperes a szerződés megkötésekor nyilvánvalóan abban bízott, hogy az alperesnél eredményjavulás következik be, ennek tudatában vállalta kisebb összegű fix megbízási díj és viszonylag magasabb %-os mértékű sikerdíj mellett a teljesítést. Ugyanakkor a megállapodás szakmai tartalma, a felperes által elvégzett feladat nagysága olyan tevékenység, melynek ellenértékeként – a szakértők szerint – a szerződésben meghatározott fix havi megbízási díjnál lényegesen magasabb havi díjazás lenne megállapítható. A sikerdíj ezért az arányos ellenérték jelentős része.

Osztja azonban az ítéletábró az elsőfokú bíróság álláspontját abban a vonatkozásban, hogy a szerződésben az eredményjavulás mértékének meghatározására vonatkozó metódust olyan módon határozták meg, melyből annak egzakt módon, egységes szempontrendszer szerint történő kiszámítása – a szakértői vélemények szerint – nem lehetséges. Ez azt jelenti, hogy valójában a szolgáltatás jelentős részével szemben adekvát, összszerszerűen meghatározható ellenszolgáltatás nem került kikötésre. Mivel a díjazás a megbízási szerződés lényeges eleme (Ptk. 478. § (1) bekezdés), az a felperes számára is lényegi kérdés, annak kiszámítható módon való meghatározása – minden elemét, így a fix és a sikerdíjat tekintve is – szükséges a szerződés létrejöttéhez (Ptk. 205. §

(2) bekezdés). Ennek hiányában a szerződés nem jött létre, hiszen a kikötött havi 300.000,- forint + ÁFA megbízási díj lényegében nem más, mint a munkában résztvevők költségtérítésének fedezete. Miután a felperes irreverzibilis szolgáltatására tekintettel az eredeti állapot nem állítható helyre, a jogvitát a Ptk. 361.-364. §-ai alkalmazásával, a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint kell elbírálni (BH1996. 163.).

A jogalap nélküli gazdagodás elszámolásánál a bíróságnak meg kell teremtenie a nyújtott szolgáltatással szembenálló ellenszolgáltatás arányosságát, a kettő közti egyensúlyt, amely a szerződés létrejötte esetében is fennállt volna. Arra kell tehát törekednie, hogy egyik fél se kerüljön a másikkal szemben aránytalanul kedvezőbb, illetve méltánytalanul súlyosabb vagyoni helyzetbe ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatása kapcsán, vagyis meg kell akadályozni bármelyik fél jogalap nélküli gazdagodását.

Ez a peres felek jogviszonyában a felperes tevékenysége és a szakértői módszerekkel – ugyan becsült érték alapján – kimutatott eredményjavulás után járó arányos ellenszolgáltatást jelenti, figyelembe véve a már teljesített, a fix díjakból adódó részt is. Bár a szerződéses szempontok szerint az eredményjavulás nem számítható ki, a szakértők szakértői módszerekkel egyértelmű eredményjavulást mutattak ki, így nem kétséges, hogy ennek alapján a felperest díj illeti meg. Az elsőfokú bíróság nyilatkoztatta a szakértőket átalánydíjakról, összehasonlító értékekről és döntött arról, hogy a felperes szolgáltatásával szemben az alperes ellenszolgáltatása hogyan alakul. Ennek meghatározásához azonban a szerződési rendelkezések annak létre nem jötte következtében nem vehetők alapul, irányadónak a **(szakértő 2 neve)** és **(szakértő 1 neve)** szakértők – egyébként aggálytalan – szakvéleményeiben foglalt értékek vehetők figyelembe, akik általánosságban alkalmazott, szakértői szempontból elfogadott, ekként a bíróság által sem kifogásolható elvekből indultak ki. A meghatározott összeg az összehasonlító adatok alapján is arányos, így azt az elsőfokú bíróság – bár eltérő jogcímen – helytállóan fogadta el ítélezése alapjául. A marasztalási összeg – helyesen – jogalap nélküli gazdagodás megtérítése jogcímen illeti a felperest.

Megjegyzzi az ítéletábra, a Ptk. 228. § (3) bekezdése a jogszabályhely (1) és (2) bekezdéseit is figyelembe véve csak a szerződésben kikötött, annak hatályát érintő felfüggesztő vagy bontó feltétel esetén alkalmazható. Ilyenként a sikerdíj nem tekinthető, miután az alapját jelentő eredmény nem teljesen a felektől függetlenül következik be, abban jelentősen közrehat a megbízott tevékenysége.

Ugyanakkor pontosítani kellett az elsőfokú bíróság ítéletének kamatfizetésre vonatkozó rendelkezését a Ptk. 301. § (1) bekezdésének időközbeni (2013. évi XXXIV. tv. 14. § (10) bekezdés d) pont) módosítására figyelemmel.

Az elsőfokú bíróság a felek között a pernyertesség-pervesztesség arányát megfelelően, azonban az őket terhelő perköltség összegét tévesen határozta meg. Az arálynak megfelelően az alperest 477.000,- forint eljárási illeték és 61.000,- forint jogi képvisellel felmerült perköltség-különbözet terheli a szakértői díj különbözetének megfizetésén túl. Erre figyelemmel az alperest terhelő perköltség összegét az ítéletábra leszállította.

Az alperes vitatta illetékfizetési kötelezettségét az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. tv. 5. § (1) bekezdés c) pontja alapján. A költségvetési szerv ugyanakkor csak az esetben részesülhet személyes illetékmentesség kedvezményében, ha a vagyonszerzést, illetőleg az eljárás megindítását megelőző adóévben folytatott vállalkozási tevékenységből származó jövedelme után társasági adófizetési kötelezettsége, illetve eredménye után a központi költségvetésbe befizetett kötelezettsége nem keletkezik (Itv. 5. § (2) bekezdés). Ezt az alperes az eljárás során nem igazolta, ilyen tartalmú nyilatkozatot nem tett – az ítéletábra előtti eljárásban sem – így illetékmentesség nem illeti meg.

A kifejtettekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem

érintve, megfellebbezett rendelkezéseit a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján részben megváltoztatta. Az alperes fellebbezése kisebb részben vezetett eredményre, mely a pernyertesség-pervesztesség arányát lényegesen nem befolyásolta, ezért a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felmerült másodfokú eljárási költség megfizetésére, amelyet az ítéletábra a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés b) pontja, valamint (5) és (6) bekezdései alapján a jogi képviselettel összefüggésben, a kifejtett munkával arányban, mérlegeléssel állapított meg. Ezen túl kötelezte az alperest a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése és 15. § (1) bekezdése szerint a le nem rótt fellebbezési eljárási illeték megfizetésére.

S z e g e d, 2015. év január hó 16. napján.

Dr. Kiss Gabriella s.k.
a tanács elnöke

Dr. Bánfalvi-Bottyán Csilla s.k. . Bálint Attila s.k.
előadó bíró táblabíró